

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DRG
RESTART

Terminologické změny v Mezinárodní klasifikaci nemocí

Dalibor Slovák

Oddělení klinických klasifikací

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Obsah přednášky

- 1) Přehled terminologických změn s preferovaným konceptem a seznamem položek, na něž bude mít změna dopad.
- 2) Naznačení směru, kterým hodláme terminologii směřovat do budoucna (např. pro překlad MKN-11).

Hlavní zdroje pro hledání preferovaných termínů:

- Velký lékařský slovník (M. Vokurka, J. Hugo a kol.);
- tezaurus MeSH (dostupný v české verzi na www.medvik.cz)
- studentský portál www.wikiskripta.eu.

Provedené změny bohužel nyní postrádají jednotící rámec (preskriptivní vs. deskriptivní přístup)!

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DRG
RESTART

Terminologické změny s jasnou preferencí

Používané termíny	Preferovaný koncept	Změny v položkách
Barretův ezofagus – Barretův jícen	Barretův jícen	K22.7
mechanismus imunity – imunitní mechanismus	imunitní mechanismy	D89 (3x); N08.2; N16.2; O99.1; Z13.0; Z83.2; Z86.2
ektopické - mimoděložní těhotenství	mimoděložní těhotenství	A40; A41; D65; D68; G08; G93.1; I26; I46; I47; I49; I50; I74; I80; I82; K65; K72; N17-N19; N30-N39; N70-N77; O00 (4x); O08 (11x); O22; O29; O88; P01.4; R34; R55; R57; T79.0; T79.1; T79.4; T81.1; T81.7
cervix – hrdlo děložní – děložní hrdlo	hrdlo děložní	D06; N72; N74.0; N81.2; N84.1; N85; N86; N88.1; O34.4 (4x); Q51; Q51.1; Q52.1; R87 (2x); Z12.4
amnézie - ztráta paměti	amnézie	G45.3; R41.3
pubická symfýza - spona stydká	spona stydká	M91.0; O26.7

Používané termíny	Preferovaný koncept	Změny v položkách
zlomenina - fraktura	zlomenina	M48.4; M49.5; M80; M81; M84.0; M84.1; M84.2; M84.3 (3x); M84.4 (3x); M90.7; M96.6; N95; N99; S06; S12.9; S32.0; S92
puerperium - šestinedělí	šestinedělí	F53 (4x)
nosní přepážka – nazální septum	nosní přepážka	C30.0; D10.6
postmenopauzální – po menopauze	postmenopauzální	N34.2
postvirový – povirový	postvirový	G93.3; R53
postpoliomyelitický syndrom - postpolio syndrom - syndrom po infekční obrně	postpoliomyelitický syndrom	B91; G14; M89.6
urogenitální - genitourinární	urogenitální	T83 (4x)
pelviureterální - pelviureterové - pelviureterické	pelviureterální	N11.1; N13.0

Používané termíny	Preferovaný koncept	Změny v položkách
multiformní erytém - erythema multiforme	erythema multiforme	A18.4; L51 (3x); M14.8
cauda equina - kauda	kauda	G83.4; G95.8; N31
spirochetové – spirochétové - spirochetální	spirochetové	A69 (5x); J17.8; Z11.8
nitrolební - intrakraniální	nitrolební	G06.0 (2x); G08 (3x); I60.6; I62 (3x); T85.0 (2x)
nitropáteřní - intraspinální	páteřní	G06 (4x); G07 (2x); G08 (3x); G95.1 (2x); I80 (2x); I82 (2x)
nitromozkový - intracerebrální	intracerebrální (nitromozkový)	I61 (13x); I69.1; P52.2; P52.4; S06.3

Některé dosud používané termíny, které nebyly vybrány jako preferované, mohou v MKN-10 přetrvat jako synonyma uváděná zároveň s preferovaným názvem (např. syndrom po infekční obrně) nebo při spojení s jinými slovy (např. rodinně-dědičný).

Terminologické změny, u nichž nedošlo k úplnému sjednocení

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DRG
RESTART

Používané termíny	Preferovaný koncept	Změny v položkách
senilní - stařecká	senilní ve spojení s demencí a katarakty, v ostatních případech stařecká	G31.1
respirační - dechový - dýchací	dýchací ve spojení s: cesty, ústrojí, soustava, orgány	D38.5; F45.3
	dechový ve spojení s: dechová tíseň	J80; J96; P22; P28.1; R06; R09; T71; T79
	respirační v ostatních případech	
transplantát - štěp	štěp jako překlad anglického „graft“, transplantát jako překlad „transplant“	T82.2 (2x); T83.2 (2x); T86.0; Z47; Z92.4; Z95 (3x); Z96; Z97
skořepa - choana	skořepa jako překlad anglického „turbinate“, choana jako překlad „choana“	C30.0; D10.6; D14.0
trigeminus – trojklan(n)ý nerv	preferován trojklaný nerv ; trigeminus ponechán jako synonymum	B02.2; G44; G50 (4x); G53.0; R51
perzistentní - perzistující	jedná se o dva různé termíny, které jsou občas zaměňovány	F06.2; I48.1

Používané termíny	Preferovaný koncept	Změny v položkách
hereditární - dědičný	preferován dědičný , někdy ponecháno hereditární	G60.2
zhoubný – maligní, nezhoubný - benigní	sjednoceno v rámci jednotlivých položek nebo v odkazech	A85; C88; D19.9; N60.8; N60.9; Q82.2
úrazový - traumatický	záleží na slovním spojení; kde je možné oboje (např. amputace, šok, emfyzém), preferováno úrazový	D73.5 (2x); E86; G93.6; H72; J43; J93; J94; J98.2; R57; S01; S05 (2x); S06 (2x); S08 (4x); S09.2; S13.0; S18; S21; S23.0; S26; S27 (3x); S28 (2x); S31 (2x); S33 (2x); S38 (3x); S41; S48 (5x); S51; S53 (2x); S58 (5x); S61; S63 (2x); S68 (8x); S71; S78 (5x); S81; S88 (5x); S91; S98 (7x); T01; T05 (11x); T09.6; T11.6 (2x); T13.6 (2x); T14 (8x); T79 (5x); T81 (2x); T92.6; T93.6
rodinný - familiární	preferováno familiární , někdy ponecháno rodinný	D58.2; D75.0; D76.1; E78.0; E78.4; E78.6; E83.3; E83.5; E85.0; G12.2; G24.1; G24.2; G25.0; G40.3; G43.1; G72.3; G90.1; K65; M11.1; N02; P90; Q07; Q85; R71

(Ne)zařazený jinde

Anglický výraz „*not elsewhere classified*“ (zkratka *NEC*) byl do češtiny přeložen více způsoby: nezařazený jinde (**307x**), neklasifikovaný jinde (**3x**), neuvedený jinde (**3x**), nezařaditelný jinam (**21x**), nezařazený jinam (**3x**). Ve **14** případech navíc došlo k přehození slovosledu. Většinou bylo toto sousloví od předchozího textu odděleno čárkou, ve **111** případech však nikoli.

Podobně tomu bylo u anglického výrazu „*elsewhere classified*“ a jeho českých ekvivalentů. Výraz „zařazený jinde“ se vyskytoval **267x**, ostatní ekvivalenty **17x**; k oddělení čárkou zde došlo pouze v **šesti** případech.

Rozhodli jsme se přistoupit ke sjednocení na „**nezařazený jinde**“ a „**zařazený jinde**“ a tato sousloví od předchozího textu neoddělovat čárkou. Výjimkou jsou:

- 1) položky O98 a O99, kde je v souladu s anglickým originálem ponecháno „zařaditelný jinam“;
- 2) položky J68.2, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12, Z82.8, kde je kvůli větší srozumitelnosti ponecháno oddělení čárkou.

Pojmenování syndromů

Opraveno celkem 40 názvů syndromů, uvádíme ty nejkřiklavější případy:

Položka	Původní stav -> změna
D81.6	Barův syndrom -> Syndrom nahých lymfocytů (špatně přeložený anglický název Bare lymphocyte syndrome)
E76.0	2x Hurlerův -> Hurlerové
F48.8; F52	Dhatův -> Dhat (nejde o pojmenování podle nějakého Dhata, ale po slově dhat ze sanskrtu)
Q07.8	Marcusův-Gunnův -> Marcus Gunnův (skotský oftalmolog Robert Marcus Gunn; přidává se i jeho jméno kvůli odlišení od amer. anatoma jménem Moses Gunn)
Q26.8	Scimitarův syndrom -> Scimitar syndrom (nejedná se o eponymum, ale anglické pojmenování scimitar=šavle)
Q60.6; Q61; Q67	Potterův syndrom -> Syndrom Potterové
Q93.3	Wolffův-Hirschhornův -> Wolfův-Hirschhornův

Změny plánované pro MKN-11

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DRG
RESTART

System – soustava – ústrojí - trakt

Nejde zcela o synonyma, ale jejich použití má značný překryv. Nynější frekvence výskytů v MKN-10 je následující:

trakt - 14x

ústrojí - 144x;

system - 21x;

soustava - více než 400x

Nyní „trakt“ ponechán pouze ve spojení se „střevní“ a jinde změněn na ústrojí či cesty.

Při překladu MKN-11 bude upřednostňován termín **system** a použití jiného synonyma bude muset být odůvodněno.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DRG
RESTART

Koncovky –cytický a -cytární

-cytární: starší, pravděpodobně latinského původu

výskyt v MKN-10: 27x

-cytický: novější, pravděpodobně anglického původu

výskyt v MKN-10: 37x

- Z jazykového hlediska jde o synonyma (ve významu „mající souvislost s buňkou, mající vztah k buňce“), ale není jisté, zda je jako synonyma vnímají i lékaři.
- Jejich použití se liší v různých oblastech medicíny.
- Trend moderní češtiny směřuje spíše k –cytický.
- Nyní provedeno pouze sjednocení s Mezinárodní klasifikací nemocí pro onkologii (MKN-O-3), kde však terminologie taktéž není jednotná:

Původní název -> nový název	Položky
-cytární -> -cytický	C91.3; C91.6; C91.7; C92; C92.1; D47.7; D76

Použití českých a latinských názvů

V zásadě se objevují tři hlavní typy pojmenování – české (Č), latinské (L) a počestělé (P). Při překladu MKN-11 budeme chtít plně sjednotit způsob jejich použití:

Položka	Český název	Uspořádání	Anglický název
J02	Akutní zánět hltanu - pharyngitis acuta	Č-L	acute pharyngitis
J03	Akutní zánět mandlí - akutní tonzilitida (tonsillitis acuta)	Č-P (L)	acute tonsillitis
J05	Akutní zánět hrtanu a epiglottis	Akutní zánět Č a L	acute laryngitis and epiglottitis
G04	Zánět mozku, míchy a mozku i míchy – encefalitida, myelitida a encefalomyelitida	Č, Č a Č – L, L a L	encephalitis, myelitis and encephalomyelitis
A24	Vozhřivka - malleus a melioidóza - pseudomalleus	Č-L a Č-L	glanders and melioidosis
P22.0	Syndrom dechové tísně novorozence (respiratory distress syndrom)	Č (anglicky)	respiratory distress syndrom of newborn

V současnosti přistoupeno k částečné nápravě, kdy latinské a anglické termíny jsou uváděny v hranaté závorce. Je však třeba mít na paměti, že hranaté závorky jsou v MKN-10 užívány rovněž pro zkratky enzymů, k vyznačení viru způsobujícího infekci a k dalším informacím, např. A48.2 [pontiacká horečka], J01 [prosté nachlazení].

